

Jugoslavija v borbi s silo, ki hoče ves svet podjarmiti

"ARIICI" SO V JUGOSLOVANSKIH GORAH NALETI NA "TRD OREH". — "JUNAŠKA" ITALIJA SE PODALA V NOVO BLAMAŽO. — SOVJETSKA UNIJA SE ZMEROM UGANKA

Ni nobena lahkota iti v borbo s silo, ki je v vsakem oziru mogočnejša nego oni, ki se ji upre.

Jugoslavija se je odločila raje poginiti v krvi nego v počinjanju. "Pacifizem" njenih "ciganov", za kakršne sta bila označena strmoglavljeni premier Dragiša Cvetković in njegov minister Cincar Marković, in pred njima premier Milan Stojadinović, ni mogel prodreti med narod. Ljudstvu je čast in samoponos več kakor pa mirna predaja v suženjstvo; več, kakor pa glad, teror in druga prozdejstva. "Rajše umreti v borbi za svobodo, kako pa iti mri pod tujo peto", je tradicija Srbov.

Churchill v pravem

Kmalu po pričetku sedanja vojne je angleški premier Churchill vabil evropske dežele, naj se vsi hkrati upro, ako ne, bodo pogažene druga za drugo. Tega svarila niso upoštavale. Tudi Jugoslavija ne, kajti bolj in bolj se je podajala v "apizanje" Hitlerju. Ministrji v Beogradu in drugi visoki vladni ljudje so sicer jedli trikrat na dan kar so si zaželeti, ne pa narod, ki si je moral pritravati, zato da je vladala poljubile potreben materijal, ne bodo mogle dosti pomagati.

Vzliec vsem tem predvidevanjem se je Jugoslavija odločila za borbo.

Ne bo šlo gladko

Hitlerjeva propaganda priznava, da nemški armadi na Balkanu ne bo šlo tako gladko kakor v Belgiji, na Nizozemskem, v Franciji in na Norvežkem. Izgovarja se na "gorate terene".

A vendar se zdi, da bi Nemčija in Italija lahko pogazile Jugoslavijo in Grčijo "v štirih dneh", kot so v Berlinu prvotno trdili. Kajti z njima je tudi Rumunija, Bolgarija in Madžarska.

Rusija in Turčija

Jugoslavija nima v tej vojni opore od nikogar, razen Anglije in Zed. držav. Obe ti deželi sta daleč. Obrnila se je vsled tege za pomoč v Moskvo. Rusija je bila stara prijateljica. Stalni je apel ugodil v toliko, da je sklenil z Jugoslavijo — dan predno je udrila v nju nemška armada — pakt "nevratnosti". Pomeni le nekako "moravno podporo", in je, že ga Moskva ne spremeni v kako bolj efektivno dejanje, za Južno napadajo, ne on je. Nemčija se nameče le "brani", in kadar je njene potprežljivosti konec, udari "kršilce miru" in sovražnike "novega reda" tako silovito, da ne bodo nikoli več mogli "skoditi pohodu nemške".

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Boj med stavkarji, stavkokazi in policijo

Minuli teden so se dogodili veliki stavkovni izgredi v Detroitu, West Allisu in Harlanu, Ky. Meščansko časopisje dolisi samo stavkarje krivim. Gore je slika iz stavkovnega boja pri Allis Chalmers v West Allisu.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Nedržavljeni se žurijo, da meseci sklenil pakt prijateljube čimprej "drugi papir". Nekateri bi ga lahko že dolgo imeli, ker žive v tej deželi tri desetletja in več. V Chicagu je dobito državljanke pravice prva dva meseca v tem letu do 6,000 ljudi in približno toliko jih bo marca in aprila. Po narodnosti tvorijo najvišji odstotek teh novih državljanov Poljaki, na drugem mestu podaniki Nemčije (vstevši Židje), na tretjem Italijani in na četrtem podaniki Velike Britanije. Manjši odstotki odpadejo na Čehe, Jugoslovane itd. Na važnost državljanstva je mnoge izmed teh ljudi opozoril zakon registriranja "tujev". Mislimo, da niso tuje, ker so že dolgo tu, a postava je stroga in so se javili.

V Franciji, kjer je bil do leta prvi maj res mednarodni delavski praznik, bo letos praznovan kot praznik "socialnega miru". Manifestacije se bodo vrstile v počasti maršala Petainu, ki bo 1. maja slavil svoj god sv. Filipa. V okupirani Franciji pa se ne bo 1. maj od drugih dni nič razlikoval.

Graf Paul Teleki je bil ponosen madžarski aristokrat. Ko je prevzel predsedništvo angleške vlade, je bila njegova dežela že pod nacijskim vplivom. Teleki je hotel od Hitlerja, da naj Madžarski tudi kaj da, ne samo jemlje. Pa ji je odrezal od Rumunije kos Transylvanie, nato pa vzel pod svojo upravo madžarske železnice in ceste ter jih porabil za pošiljanje svojih čet v Rumunijo in Bolgarijo. Nato je še vzbiljal, da mora Madžarska služiti nemški armadi v slednjih potrebe tudi za napad na Jugoslavijo, s katero je Teleki pred nekaj

(Dalje na 5. strani.)

Nauki za delavstvo iz zadnjih občinskih volitev

Z izjemo v Kenoshi, Wis., je pri zadnjih občinskih volitvah dne 2. aprila v precejšnjemu številu ameriških mest moč republikanske stranke jako narasla.

Kjer so bili republikanci na krmilu že prej, se ponašajo, da so dobili letos veliko večji odstotek glasov kakor zadnji. Demokrati glasovi pa so, kot so poročale novinske agencije, padli povsod.

V Kenoshi je zmagala delavska lista, kot je podrobnejše omenjeno v 5. koloni na tej strani. Mesta kot so St. Louis, Peo-

VZROKI STAVK SO V MEŠČANSKEM ČASOPISU NAPAČNO TOLMAČENI; KRIVDA ZANJE NE GRE DELAVSTVU

Velika delavska volilna zmaga v Kenoshi, Wisconsin

Pri volitvah dne 2. aprila v mestni svet in okrajni šolski odbor v Kenoshi, Wis., so bili izvoljeni v mestni svet trije delavski kandidati, v šolski odbor dva in več kandidatov v okrajni odbor. Ker v Kenoshi ne poteka odbornik termin vsem naenkrat, ima delavska organizacija s svojimi novimi pridobitvami sedaj večino v mestnem svetu, v šolskem odboru in v okrajnem odboru.

V šolski odbor je izvoljen tudi Paul Porter, ki je bil do nedavna član eksekutivne stranke. Kampanjo je vodil poseben odbor članov unij AFL, CIO in samostojnih. V Kenoshi namreč ni boja med njimi, nego delajo složno na vseh poljih, kar je pokazala tudi njihova letosna volilna zmaga.

Dobro obiskana seja

Seje odborov JSZ in Prosvetne matice zadnji petek so se udeležili vzliz zelo slabemu vremenu vsi razen trije, ki so bili zadržani vsled drugih oprivkov.

Zanimiva so bila poročila tajnika-upravnika o stanju lista, ter o dohodkih in izdatkih.

Bilo je sklenjeno, da se po naselbinah ustanovi mladinske osiske, kar je bilo načrtovalo novi eksekutivi na zboru, zvezdo med njimi pa bo tvoril komisija za sprejem zakonov.

Precej razprave je bilo tudi o sedanjem položaju Jugoslavije. Več o poteku seje bo v zapisniku.

RAZPRAVA O BORBI JUGOSLAVIJE S HITLERIZMOM

V soboto 12. aprila bo v Slov. del. centru, 2301 So. Lawndale Ave. v Chicagu pod pokroviteljstvom kluba št. 1 diskusija konferenca o značaju in pomenu borbe Jugoslavije z Mussolinijem in Hitlerjem.

Glavni govornik bo Peter Kokotovich. Predsedoval bo Frank Zaitz.

Vstop vsakemu prost. Na vsočih bo poleg Kokotoviča tudi več drugih srbskih so-drugov.

Sestanek se prične ob 8. zvečer. Pridite točno. Peter Kokotovič bo prvi govornik.

HENRY FORD JE KONČNO SPOZNAL, DAIMA UNIJA VELJAVA TUDI V NJEGOVIH OBRATIH. — BRATOMORNJI BOJ DELAVSTVU NAJVEČJI SOVRAŽNIK.—UNIJE SPOZNAVAVO, DA JIM JE SMOTRENA POLITIČNA AKCIJA POTREBNA

Zato je izgledalo, da bo večina stavk poravnanih, ali pa preklicanih, kar se je zgodilo, so nastale nove. Največja med njimi pri Fordu v River Rouge in v nekaterih drugih njegovih tovarnah.

Pretiran truč

Iz silovitega vpitja v časopisu in v kongresu bi človek mislil, da stavki milijone delavec. Ako se pomisli, da je v tej deželi vposlenih v industriji sedaj nad 30 milijonov ljudi, odstotek stavkarjev ni velik.

V krogih Rooseveltove administracije menijo, da je stavki vendar preveč in da so nekatere nepotrebne.

Uniiški krogi podpirajo, da bi stavki ne bilo, ako se bi družbe hotele ravnatvi po delavskem zakonu in pristale v kolektivna pogajanja.

Jurisdikcijski spori

Vladni ljudje smatrajo za povsem nepotrebne tiste stavke, ki nastajajo zaradi jurisdikcijskih sporov med unijami AFL in CIO, ali pa med unijami AFL samimi, ker se mnoge dele po strokah in so vsled tevgi v sporih med sabo.

To so same kvarni boji med unijami, nego so ob enem olje na ogenj propagandi deločajev za sprejem zakonov, ki naj bi stavke že v kali zatrli, aki se bi potem sploh še mogle dogoditi.

Texas v ospredju

V kampanji za preprečenje stavk se je prva odzvala legislatura države Texas. Po novem zakonu si ne bo nobena unija upala prijeti stavke drugače kot če si bo v svesti, da ima delavstvo dotičnega obrata polnomna na svoji strani in da

ga ne bo mogoče izvabiti nazaj. Kajti postava določa, da je pod strogo kaznijo prepovedano braniti na delo komurkoli, ki opravlja postavno službo, ne določa pa, da bi kompanija ne smela vabiti stavkarjev nazaj, dokler ne bo spor poravnjan. Zakon ima še druge stroge določbe in ako ostanejo v

veljavni, je za unije velik udarec.

Vsi ti konflikti so naravno povzročili med nasprotniki unij mnogo šuma tudi v zveznem kongresu. Čemu jih je sploh treba? Kdo so krivci oviranja produkcije v prid narodne obramebe? vprašajo v kongresu.

Potokolenci, komunisti, nacija, agenti provokatorji itd.

Te sorte elementi so resnično na delu, pa se kako! A vendar je nemogoče verjeti, da bi se stavki dandanes vrstile samo radi njih, oziroma po njihovi zaslugi. Saj so stavke že starstvo! Nastajajo zgolj iz starodavnega pravila, da si vsakdo želi čim boljše razmere.

Roosevelt ni za strožje naredbe

Ker se vsled industrialnih konfliktov bolj in bolj napada tudi Roosevelt, češ, da jih je omogočil new deal s svojimi postavami, ki so v prid "komunizmu", se je minuli teden oglašil z izjavo, da je on proti sprejem drastičnih zakonov zoper stavke, dokler se ne preizkusiti, kako bo uspel v industrialnih konfliktih poseben vladni posredovalni odbor, katerega je ustavil še pred tedni.

Pravilno mu je dati časa, pravilno Roosevelt.

Kar njega boli je norčevanje v Hitlerjevemu in Mussolinijevemu časopisu, ki ne more skruti svojega radovanja nad "polomi ameriške demokracije". Seveda, kar je bilo mogoče v Nemčiji in Italiji, je tudi v Zed. državah. Stavke se lahko z zakonom prepove, delavci postanejo državni sužnji in tudi v uniji bodo morali biti ter plačevati članarino, ne da bi oni od tega imeli kakšne koristi.

Premišljenost na mestu

To se ne bo zgodilo, ako dojdokladi zadnjih dni na industrialnem polju ne varajo. Dosegli so se mnogi sporazumi, däsi ne vse ugodni za unije, nego nekateri jekorazni. A bitka je bitka. Kadar ne moreš zmagati

(Nadaljevanje na 5. strani)

Predlog, ki je vreden upoštevanja

Anton Tomšič iz Oaklanda v Californiji se po svoje trudi, da bi ustvaril kampanjo v prid tiskovnemu skladu za vzdrževanje Proletarca.

Na prošli seji upravnega odbora dne 4. aprila je upravnik poročal, da smo pri listu lani nazadovali za nekaj nad 30 naročnikov. To ni mnogo, aki se pomisli, da nismo imeli zanj nikake kampanje, pač pa le veliko polemike v njemu.

Letos pa smo nazadovali glede tiskovnega skladu. Brez pomoči tega Proletarca ne bi bilo mogoče vzdrževati — ne letos, ne prvo leto, ko je začel izhajati in ne nobeno drugo. Sploh smo imeli prva leta zanj organizirane kolekte, opustili pa smo jih, ko smo si ustvarili dohodke z izdajanjem koledarja, nekaj z Majskim Glasom, pa tudi knjigarna nam je prinašala nekaj prebitka. A še vseeno je bilo treba tu in tam posebne agitacije za v tiskovni sklad, da smo vzdržali.

V tem letu bo treba podvzeti oboje. Namreč kampanjo v tiskovni sklad in za nove naročnike.

V tiskarni je naša obveznost vsled omenjenih vzrokov narasla in treba jo bo kriti. Zato želimo, da dobi Anton Tomšič za svoj predlog mnogo podprtje, ki je predno pričnemo s kampanjo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi kopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz
Business Manager..... Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager..... Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Izgredi v stavkah, krivci in posledice

Po deželi plove propaganda z bojnimi klici zoper stavke, proti izgredom industrialnih konfliktih, in proti oviranju produkcije za narodno obrambo.

Na drugi strani vodijo še ostrejšo borbo proti unijam elementi, ki sovražijo Anglijo in so organizirani pod geslom "America First". Toda ob enem konflikte podžigajo — z dvojnim namenom. Uničiti unije in pomagati nacizmu.

Bili so časi, ko so imeli stavkarji v svojih borbah simpatije široke javnosti, a običajno je bila proti njim vsa oblast z vso svojo oboroženo silo in jih strla, ako so se vrstile v širokem obsegu. Le strokovno unije najbolj izvežbanih obrtnih delavcev so uspevale.

Sedaj pa se zdi, da je javnost, vsled dobro zasnovane sprovažne kampanje, zelo proti stavkom. Kot da so stavke nekaj krivčnega same na sebi, izdajalstvo, kakršnemu se mora napraviti konec!

Gre se sedaj povsem zaradi izgredov, napadov na pravico delavcev, da si svoj kruh služijo legalno in pošteno, in pa radi škode, ki jo povzročajo izgredniki in stavkarji privatni lastnini. Tako argumentira propaganda, ki je unijam sovražna.

Stavka pri McCormicku v Chicagu bi se bila lahko končala z izgredi in krvolitjem, pa je vodstvo unije uvidelo, da je premič policijske in sodne sile tolkaša, da se je rajše oprlo na delavske zakone. Izgredov ni bilo posebnih, dasi je bil marsikdo deležen policijskega količka, pa tudi kak stavkokaz jih je dobil.

Pri Allis Chalmers v West Allisu je bila stvar drugačna. Unija je tu znatno bolj utrjena, ima več delavcev zvesto na svoji strani, a kompanija pa je že bolj trmasta kakor McCormickova v Chicagu. Poskus, obnoviti obrat, se je končal v izgredih, za katere pa je menda največji krivec wisconsinski governor Julius P. Heil, ki se je umešal med stavkarje in jih "pomirjeval". Dosegel je med ogromno množico baš nasprotnej učinek in se je moral skriti. Taki ljudje kot je Heil niso za "pomirjevanje". To se je pokazalo takoj po izgredu, ko je brzojavil vladi v Washington, da je stavkovna situacija v West Allisu in tam okrog izpod kontrole državnih in lokalnih oblasti — torej naj nemudoma poseže vmes federalna vlada. Heil je republikanec, nasprotnik Rooseveltove politike, in ker je temu tako, mnogi trdijo, da je on namenoma skušal ustvariti tako situacijo ter jo potem vrgel v naročje zvezni administraciji.

Unija avtih delavcev (CIO) pri Allis Chalmers je močna. Ako ne bi bila, bi stavka ne mogla trajati toliko časa kot je. A kompanija pa je bila od začetka odločna, da je ne bo priznala in je čakala — posledic — čes, kakršnokoli bodo, uniji ne bodo koristile!

Mogočni Ford, ki je še pred nekaj tedni bahato oznanjal, da unije v njegovih obratih nimajo smisla, da so sploh le nadlega delavcem itd., je končno uvidel, da mu lahko unija avtih delavcev ustavi obrat tudi v njegovi tovarni v River Rouge pri Detroitu, kjer je uposlenih nad 80,000 delavcev.

Dogodili so se izgredi — tolkaši, da je moral ustaviti obrat.

"Krivi so komunisti," trdijo Fordovi odvetniki.

"Ford je prijatelj nacijev in jim celo pomaga," je odvrnil odvetnik unije.

Tako se je borba, o kateri Sidney Hillman pravi, da ni vredna histerije, ki jo hoče ustvariti opozicija proti unijam, spreminja posebno v kongresu in v legislaturah za vzrok predlogom proti stavkom in s tem zoper unije.

Tega spora ne bi bilo v tolkašni meri; reakcija se ne bi mogla boriti proti unijam pod geslom amerikanizma; delodajalc se ne bi mogli izgovarjati na sabotažnike in tuje agitatorje, ako bi bilo v tej preizkušnji unijsko delavstvo solidarno, namesto v tekmi, v katero je potegnjeno poradi borbe med CIO in AFL.

Slednja ni hotela podvzeti organizatorične kampanje med delavsko maso na podlagi industrijskega unionizma, dokler še ni bilo CIO. Sedaj se je tudi ona lotila tega dela, na način, da je marsik boj, marsikava stavka, marsikav konflikt, ki ovira obrat, zavit v značaj konkurenčnega boja med AFL in CIO.

Časopis je zlorabilja. Kongresniki to poudarjajo. Kompanije pa pravijo: Saj nimamo spora z delavci, nego ga imajo le oni med seboj!

Ta igra je za delavstvo nevarna. Vsakdel, vsak delavec, pa najsibro član CIO ali AFL, naj stori kar more, da seje SLOGO v delavske vrste, kajti skebanje brata proti bratu je tragedija za delavstvo in gnoj za fašizem.

Mir je mogoč le, ako ga hočejo vse dežele, vse narodi, vse svet.

Družbeni razvoj ne gre nikoli po načrtih političnih in ekonomske arhitektov.

Največja šala, aka ne bi bila tako tragična ironija, je "varčevalni blok" demokratov in republikancev v zvezni zbornici.

Tudi če izgubiš vse drugo, izkušnje ti ostanejo.

Rim in Berlin pretita ameriški vladi z "reprisaljami"

NEKAJ BESED

MILAN MEDVEŠEK

Jugoslavija se je junaska zoperstavila nemškim "Hunom". Srbi so sprégovorili po srbsko in razumejeli jih celi svet, najbolj pa Hitler sam. Najbrže bo jugoslovansko ljudstvo silno trpelovalo radi tega, toda trpelovalo tako pod hunko dominacijo.

Neki lojalni komunist mi je dejal: "V primeru, da pride do balkanskega bloka in če mu Rusija ne bo pomagala v borbi proti Hitlerju, potem nemaram nikoli več slisati o Rusiji." Tački misli so mnogi. Seveda, Rusija bo pomagala Jugoslaviji in ostalim balkanskim državam le tedaj, če ji bo tako neslo, drugače ne.

Spomlad prihaja, toda le malo delavcev bo ogrevalo sonce, ker sedaj delamo tudi ob sobotah, nekateri pa celo ob nedeljah. Sicer pa smo še vedno stokrat na boljšem kot evropski delavci.

Pisec ne prosi rad usluge zase. Za razne organizacije pa večkrat "fehtam". Toda jezi me, ko se nekateri, ki so, na primer storili kaj dobreza za Cankarjevo ustanovo, obnašajo tako kot da bi meni kaj dali. Zase ne prosim nikogar nič, zato tudi nikomur ne dolgujemo nič!

Toneta Sabca, urednika Enakopravnosti, sem že večkrat kritiziral. Danes pa ga bom pochlabil. Sabec namreč piše poročila in ocene vseh važnih kulturnih priredb v Clevelandu. V svojih ocenah je sicer malo preveč prizanesljiv, toda drugače skoro ne more biti, kajti glede kritike smo diletantji precej občutljivi. Navzicle temu pa s. tu in tam med vrsticami pokaže na nedostatke. Sabec zasluži priznanje že zaradi tega, ker je napisal veliko ocen, a dosedaj se še ni zapletel v kakšne resne kontroverze. Ocene napisani ni malenkost.

Fakt je, da je v naših kulturnih in društvenih vrstah ostra kritika porazna. Kadar vprežemo povprečnega človeka v kulturni voz, moramo z njim lepo ravnati, če hočemo, da bo vlekel, kajti v nasprotju s tem ne more biti.

Matsuoka je do spel v Berlin in bil sprejel tako sijajno kot se malokdo. V Berlinu se razumejo na take stvari.

Zvečer, ko je bil Matsuoka z japonskim poslanikom sam, pa mu je slednji najbrže tolle zaupal in svetoval. "Bodi oprezen. Jugoslovanska vlada, ki je podpisala pakt s Hitlerjem, je bila ravnonak strmoglavljenja. Pazi, da se ne zarečeš in da nič ne oblijubiš." Matsuoka je poslušal, se udeleževal slavnosti in zagotovil Hitlerju, da ostane Japonska neomajano zvesta oosiču.

Diplomatom je namreč dovoljeno lagati.

Matsuoka se je par dni pozneje oglasil v Rimu, kjer je bil sprejem tudi pompozen. Obiskal je Mussolinija, kralja in pa peža. Zvečer, ko je bil japonski poslanik, dodeljen zastopati svojo vlado v Rimu, sam s svojim predstojnikom Matsuokom, pa si lahko mislimo, da mu je v bistvu takole pravil: "Italija ni več samostojna. Je že pod Hitlerjem. Njeno mornarico Angleži potapljajo kot da se igrajo z njo. V Afriki bo Italija kmalu bo vse tiste kolonije, v katerih je še kaj drugega kakor pesek, in ob abesinsko cesarstvo. V Albaniji se italijanska armada ne more nikamor ganiti."

Matsuoka je odpotoval iz Rima nazaj v Berlin in pozdravil Hitlerja ter mu znova prisegel japonsko zvestobo. Brzovajil je dučeju in njegovemu zetu v Rim, da je prepričan v njuno "pravico zmago", nato pa odpotoval v Moskvo, kjer je konferiral tri dni. Iz pomenkov v tistih treh dneh v Moskvi je veliko odvisno, ali Japonska res ostane "zvesta" Hitlerju in Mussoliniju, ali pa bo že na kak način svojo politiko spremenila v mirnejše toke. Sedaj se ve le, da je militaristična klika na Japonskem odločno proti Angliji in Zed. državam in za "drastično akcijo".

Paradoksi

Naciji v Zed. državah ne agitirajo za nacizem, nego "protivojni".

Sovražniki unije ne propagirajo zrušenje unije, nego jih blatio s patriotskimi gesli in se proglašajo za njihove rešitelje. Zdražbarji ne priznavajo, da so hujšači, nego dolže druge, da kale javni mir.

Socialisti, ki nočejo biti aktivni, se izgovarjajo na aktivne, češ, zaradi njih nismo zraven.

Fašisti se proglašajo za nasprotnike kapitalizma, toda kapitalisti jih financirajo.

Komunisti prisegajo, da so za mir, a v resnicu s svojo taktiko pomagajo največjemu rušilcu miru.

Komunisti se proglašajo za največje patriote, za pravobitelje demokracije in v dokaz svoje lojalnosti vihte ob vsak priložnosti zvezdnato zastavo.

Ameriška armada kliče pod svojo zastavo tudi mnoge naše fante. Predzadnji teden je bil poklican v vojaško službo poznani Fr. Ileršič, ki se je mnogo let pridno udejstvoval pri pev. zboru Zarji in soc. klubu št. 27 JSZ. Te dni pa odrine tudi Tony Perušek, priznan pevec Zarje. Pogrešali ju bomo.

Dvajsetega aprila zaključi dramsko društvo "Ivan Cankar" svojo sezono s krasno igro "Norec". Igra je nekaj izvenrednega. V njej nastopajo: Anica Čebulova, Olga Marnova, Berta Eršteterova, Frances Tavčarjeva, Rudi Vidmar, Anton Epic in Milan Medvešek. Režisira Joseph Skuk.

Mnogo rešenih s potopljenih ladij

Z angleških ladij, ki so jih potopile angleške podmornice, je bilo v 18 mesecih vojne oteči tih rešilnimi čolni 3,526 ljudi.

Ste naročnino na Proletarca obnovili?

IVAN IVANOVIC:

VAŽNI PROBLEMI SEDANJOSTI IN BODOČNOSTI

Dandanašnja doba je polna odnosov narode družila, ne pa da jih bo ločevala z raznimi utrjenimi linijami in s carinami mejam. Za vzor bi nam v tem bili na pr. Združene države severne Amerike.

Gospodarsko sodelovanje in politična zveza držav pa bi se po sebi prinesle novo kulturno vzajemnost ne samo evropskih, nego vseh narodov sveta.

To bi bila res nova kultura, ki bi ne poznala ne militarizma z vsemi ogromnimi izdatki, ki bi bili plodonosnejše naloženi na izobražbo, socialno skrb in drugo; ta nova kultura bi odpravila domišljavost nekaterih narodov, če, da so rasi in inteligenci nekaj posebnega in nezgodovinskih in zemljepisnih dejstev zapostavila, da so vsi drugi narodi, ki jih je usodnost zgodovinskih in zemljepisnih dejstev zapostavila, zato manj vredni, kakor oni domišljavci. Izginilo bi sovražstvo med narodi in nastala bi res prava človeška vzajemnost, ko bi drug drugača podpirali ne radi trgovskih profitov, nego iz skrene v poštene ljubezni do sočloveka. Socialne načine v dolžnosti države, odnosno družbe bi postale vse važnejše in bi se izpopolnile tako, da bi vsak človek imel ne samo pravico, nego dejansko svoj življenski imetek: svoje stanovanje, svoje knjige in svojo zavaro in veselje. Kajti kdor trdi, da socialistično mišljenje posamezniku ali individiju ne priznava nobenih pravic, ta ne pozna pravega socializma, odnosno ga tudi, da bi branil doseganje neiskreno kapitalistično gledanje na posameznika.

S tem sem podal samo par splošnih misli. Sedaj nam bo treba pogledati današnje nove gospodarske načrte, politične in končno še kulturno-socialne probleme.

Podporno društvo št. 631 SNPJ si je naročilo en izvod Novakovega besednjaka

Med prispevki in plačanimi naročili, ki sem jih zadnji teden prejela za Novakov besednjak, je bil tudi ček v znesku po \$3.61, ki mi ga je poslalo v angleščini poslujoče podporno društvo Integrity št. 631 SNPJ za en izvod omenjene knjige.

Če pa je vseh dogodkov, izgovorov državnikov in raznih modrecrev, poskusimo izluščiti jedro današnjih borb in stremljenj, vidimo nekaj velikih problemov, za katere se napredno in res po človeško čuteči misleči borijo že stoletja, da ne rečem tisočletja. Oni skeptiki ali dvomljivci, ki sploh v nič ne verujejo, pravijo, da so bili to sami utoipisti, sanjači, ki si postavljajo cilje, ki jih baje ni mogoče doseči. Toda koliko utopičnih načrtov, zlasti na pojavi tehnik in civilizacije je bilo vendar že uresničenih, dasi so pred stoletji ravno tako dvojni o njih, kakor današnji dvomljivci o bodočih.

Najprej moramo ugotoviti, sledče: današnja borba in bitke na polju takozvane evropske civilizacije so plod propadajočega sistema in v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru. Doba mančesterskega liberalizma, ki je propagiral idejo popolne individualne svobode v gospodarstvu in v življenu sploh, da doba je na zatonu po tehničnih in civilizacijskih postopkih, zlasti na polju takozvane evropske civilizacije so plod propadajočega sistema in v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru. Doba mančesterskega liberalizma, ki je propagiral idejo popolne individualne svobode v gospodarstvu in v življenu sploh, da doba je na zatonu po tehničnih in civilizacijskih postopkih, zlasti na polju takozvane evropske civilizacije so plod propadajočega sistema in v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru. Doba mančesterskega liberalizma, ki je propagiral idejo popolne individualne svobode v gospodarstvu in v življenu sploh, da doba je na zatonu po tehničnih in civilizacijskih postopkih, zlasti na polju takozvane evropske civilizacije so plod propadajočega sistema in v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru. Doba mančesterskega liberalizma, ki je propagiral idejo popolne individualne svobode v gospodarstvu in v življenu sploh, da doba je na zatonu po tehničnih in civilizacijskih postopkih, zlasti na polju takozvane evropske civilizacije so plod propadajočega sistema in v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru. Doba mančesterskega liberalizma, ki je propagiral idejo popolne individualne svobode v gospodarstvu in v življenu sploh, da doba je na zatonu po tehničnih in civilizacijskih postopkih, zlasti na polju takozvane evropske civilizacije so plod propadajočega sistema in v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru. Doba mančesterskega liberalizma, ki je propagiral idejo popolne individualne svobode v gospodarstvu in v življenu sploh, da doba je na zatonu po tehničnih in civilizacijski

VLADIMIR RIJAVEC:

MOLITEV

Tiho je potrkal. Potuhnil se je in ni odgovoril. Pa je potrkal v drugo, vtretje... vrat so zaškrpala in se odprla. Ko je pokukal izza oddjeje je zagledal na pragu Marijo.

Kos potice mu je prinesla na krožniku, stopila bliže ter mu jo ponudila. Njene besede je preslišal, zagledal se ji je v oči, v katerih ni čutil posmeha in v obraz, ki se mu je zdel čudežno lep, da ni mogel odigrati pogleda z njega. Neskončno rad bi jo bil poprosil, naj ostane še hip tu sobi, pri njem, a prošnja mu je zamrla v grlu. Zakaj užaliti bitje, ki mu je izgoverjal, so mu zvenele prazno, brezizrazno, ... niso se mu zdele prave. Često ga je prijelo, da bi zakričal nekaj čisto drugega, da bi izlil težnje v novo molitev, drugačno, svojo. Nemara bi mu potem odleglo; tudi breme bi mu bilo ninočno laže. Nikogar več ne bi pogrešal in bi mu bilo vseeno, če bi se smejali njegovi pohabljnosti kot se niso enkrat... Da bi molil po svoje in bi bila ta molitev drugačna, da bi bila morda brez besed...

Prav nič ga ni motilo, da je molčala. Se hvaležen ji je bil, da je. Ne bi ji mogel odgovarjati; bolel ga je jezik. Ponoči, ko ga je vrglo, si za je razgrizel... In potica! Še dolgo je ne bo smel okusiti!... Da bi se žalostil zaradi tega? — Kako bi se mogel ob veselju, da so se ga spomnili, ... da se ga je spomnil nekdo drugi, ne le teta Agata... in to danes, ko pojene zunanj velikonočni zvonovi in evecne pomlad?

Od takrat ga je spremiljaj njen obraz povsod, ni ga mogel pozabiti. Sanjal je o njem, ga videl, kadar je klečal s tetom pred razpelom ali pozneje s starecem pod očnemo Madonino podobo, ki so se z njo pojgravali živahn odsevi iz kamina in je kdaj pa kdaj izgledalo, da je mrtva slika oživeljala, ... ga iskal, ko mu je bilo težko, a se ni mogel potožiti nikomur, ker je vedel, da ga ne bi razumeli, da bi se mu semejali kot so mu vedno. Takrat ga je iskal, se pogovarjal z njim, mu razgrnil vso svojo bolano dušo. Zakaj me je udaril?

Teta Agata ni nikdar govorila lepo o njegovem očetu... Se je kdaj pokrižal, je kdaj stopil v cerkev... je kdaj mo-

hi!... In na tisto ni mogla pozabiti, da je nekoč v gneči, ki je nastala pred vhodom v rudnik, kamor so jih zaprli pot, pobral kamen ter ga zagnal, ... kamen pa je priletel v razpel. — Noben greh ne ostane nekaznovan, tudi ta ni! Maščeval se je na njem, na Janu.

Zakaj na meni? Kaj sem mu storil?

Klečal je ob teti, ki je s sklenjenimi rokama, z upognjeno glavo molila naprej in ji odgovarjal tihu, zasanjanu. Njegove misli so bile drugje. Ni se mogel zbrati; besede, ki jih je izgoverjal, so mu zvenele prazno, brezizrazno, ... niso se mu zdele prave. Često ga je prijelo, da bi zakričal nekaj čisto drugega, da bi izlil težnje v novo molitev, drugačno, svojo. Nemara bi mu potem odleglo; tudi breme bi mu bilo ninočno laže. Nikogar več ne bi pogrešal in bi mu bilo vseeno, če bi se smejali njegovi pohabljnosti kot se niso enkrat... Da bi molil po svoje in bi bila ta molitev drugačna, da bi bila morda brez besed...

"Si zaspal," ga je dregnila tetra.

"Ne," se je zdramil in odklinal.

"No... in molitev?"

"Zdaj bom... Sveta Marija, mati božja..."

Zunaj se je vlegal mrak, se plazil po strehah, jih objemal in požiral, pohotno, poželjivo, brezuspešno napadal obcestne svetlike; niso ga pustile k sebi. V molitev se je mešalo kričanje in smeh otrok, ki so se igrali na dvorišču.

"Zakaj je vrgel oče kamen," je želel izvedeti, ko sta vstala izpred razpela, "Ga je vrgel nalašč...?"

"Kaj vem... menda ne..." "Čemu potem trpm... in nosim kazen? Namesto njega, očeta?" — Ni izgovoril. Teta bi spet kričala... in vprašanje je bilo težko, ogromno, da se ga ustrasil.

Namesto očeta torej! — Počasi ga je zasovražil... in druge tudi. Le semertja se je vprašal, če mu morda ne dela krivice, očetu namreč, saj je mogoče, da se je teta motila, da ga je sodila krivo in so ga sodili krivo tudi drugi, metalito nanj in ga bičali s sleheno besedo kot so njega nešteto-

MESTO LEPOTE SEDAJ RAZVALINA

Eno najlepših francoskih mest je Tours. V nemški invaziji je bilo velik del porušenega, toda prve slike so cenzorji pustili v svet šele letos. Gornje v Tousu je bila pred vojno Rue (ulica) du Commerce.

težave razločil vse. Starec je polglasno molil pred ikono. Stopil mu je za hrbet. Gospodar se mu je zastudil kot še nikoli dotedaj in želja, da bi ga za vedno izgubil z vida, da bi ostal sam v sobi in v temi ter bi lahko nemoteno molil, molil po svoje, ka je prevzela vsega.

Dvignil je pogled na ikono. Zarki so se lovili po njej. Mandolinov obraz je kdaj pa kdaj ozivel. Prijete, božajoče oči so gledale nanj. Dve solzi sta se zaiskrili v njih, se utrnili in kot dva bisera spolzeli po licih navzdol...

V ušesih mu je zašumelo — vedno mu je malo prej predenga je vrgla božast. — Neznanne roke so ga začele daviti. Pred sabo je videl le golo glavo starčeve in je zmogel še toliko moči, da je dvignil roko, v kateri je držal burkle, ter krepko zamahnil...

Iz urada "Big Tonyja"

Oakland, Calif. — Anton Jankovich iz Clevelandu dostikrat zapiše, da so v stiski in potrebi "copaki" najboljše mazilo. Z njim se strinjam. Zato sem priporočal, da se z njimi pomagaj z istiske "Proletarca". Bila bi za nas napredne slovenske delavce sramota, če bi dopustili, da preneha izhajati. Ali se nam bi nasprotna stranka potem smejala v pest! Pa ne bodo dobili te priložnosti, če se bodo vsi prijatelji Proletarca pridružili mojem predlogu. Toliko nas je, da lahko clevelandška naselbina sama, če hoče, obvaruje obstanek Proletarca.

Torej halo, Tone Jankovich, kaj čakaš? Ne bo nič pisal, kaj mislite v metropoli o predlogu "Big Tonyja"? (Pripomba ur. — Se je oglasil v tej številki. Dopis je postal že za prejšnjo številko, pa ni bilo prostora.) Iz dosedanjih izkazov izgleda, da je predlog nekaj le zaledel. Ampak treba ga bo se priporočati, pa bo šlo.

Tebi, upravnik Charles, pa tole:

Ako ne boste vi podrezali v Proletarci, bom pa jaz vas oponimirjam na to. V tem pismu je za vas "surprajz", namreč dearna nakaznica. Med prispetavelji je tudi Frank Vidmar, kateremu ste se enkrat nekaj zamerili, a je na moje vabilo vseeno podprt predlog z enim "copakom".

V zadnjem pismu sem omenil, da sem se prehладil in kašjam, ter se tolažil, da kdor dolgo kašlja, tudi dolgo živi. Pa se je nato primerilo, da sem prenehala kašljati, kljub temu še živim. Ha-ha-ha. Sem zopet korajzen, vesel, se preveč, ker imam dobro vino.

Zaposlen pa sem tako kot star maček na plehnati strehi.

Delam vsak dan, potem pa še doma. Zraven kuhanje sem napravil "porč" s pralnico, ker Mrs. težko hodi dol in gor po stopnicah. Dolgotrajno bolezen je srečno prestala, a posledice se le poznaajo. Če bi jo pustil hoditi po stopnicah, bi se lahko pripetila nesreča. Vidiš, Charles, tako skrbim za svojo družico!

Prilagam vsoto \$8 za dve načrni, drugo je podpora Jitnu.

K podpirateljem mojega predloga se je pridružil tudi Albert Hrast. Dal je \$1.

Pozdrav osobju in vsem, ki so se že odzvali s copakom, ter onim, ki se še bodo.

Anton Tomšič.

CANKARJEV GLASNIK

Cankarjev glasnik za mesec marec je izšel s sledenči vsebino: Kje je varnost? (Uredničkov uvodnik); Moja bolezen (Ivan Jontez); Milan Vukasovič; Flu; Slovenske ustavne v Clevelandu (zbira in urejuje Ivan Jontez); Indija; Julkinia zmota (E. K., nadaljevanje); Topla Alaska; Somalija; Narodni poziv k izdanju slovenskega besednjaka; Svilene novacive.

Cankarjev glasnik stane \$3 na leto, \$1.50 za pol leta, posamezna številka pa stane 30c. Naslov, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Nepismenost v USA

V Zed. državah je nad pol drug milijon odraščenih ljudi, ki ne znajo čitati, ne pisati.

Nekaj o vsebini letošnjega "Majskega Glasa"

št. 11 JSZ; Anton Zaitz: Pri odprtju oknu; Amerika zamejuje Hitlerjevo vero; Pridobivanje Sovjetske Unije v sedanjih vojnih; Program JSZ, ki nudi vsakemu zavednemu delavcu dovolj priložnosti za aktivnost; Zrtve eksplozij v premogovnikih; Dobički korporacij in mezda delavcev; Resnične besede, ki ostanejo resnične; Delitev sedanjega kongresa po strankini pripadnosti; 3118 vojnih let napram 290 letom miru; Kaj po vojni? Osvojite Nemčijo v sedanji vojni; Ivan Vuk: Ne podcenjuj moči slavnosti; Chas. Pogorelec: Prosvetne matice, njeni nalogi in njeni delo; Nekaj podatkov o XII. rednem zboru JSZ in Prosvetne matice; Dela klubov JSZ ne bi mogel nihče nadomestiti; Frank S. Tauch: Mačja opereta (komedija s petjem); Izvrpek iz popularne avtobiografije "Out of the Night".

To je del vsebine, kajti navedeno je le toliko, kolikor jo je že v tiskarni postavljene, razen angleških spisov; slednje in ostale slovenske objavljene v prihodnji številki.

Ako naročilo za Majski glas še niste poslali, storite to ta den. Naroča se pri Proletarcu, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Posamezen izvod stane 25c. Za večja naročila potem v prihodnji številki.

DRAMA IN GLASBA

SNUBAČI

Zadnjih sem samo površno opisala program Savinega pomačanskoga koncerta, danes vam pa malo bolj natančnejše opisem Snubačev, opereto, katera bo vprizorjena v drugem delu programa.

To vseskozi zabavno spevovo igro je Sava pred več leti nazač že podala in nekateri se je mogoče še spominjate. Za tako stvar pa je potrebno pravih ljudi in prav sedaj se nam je ponudila prilika, da jo zopet vprizorimo, ker ima zbor toliko novih, mladih pevcev.

Elaine Turpinova, brhka slovenska deklica, bo imela kar osem snubačev na razpolago. (Kaj takega še v moderni Ameriki ne najdete.) Vsak jo po

svoje snubi, upajoč, da bo on tisti izmed onih, ki ga bo osrečila. Naš tenorist, Eddie Drašler, ji s pesmijo obljublja zvestobo do groba, toda kmalu se mora umakniti mizarčku Ernie Dresharju, ki je ravno tako zagonjala, da je on in nobeden drugi prav zanjo. Vidrov Leo, kateri, kakor se boste sami prepičali, ni umetnik sam z barivo in čopičem, bo pravi fant od fare, ki bo očeta laskajoče prepičeval v poprosil za roko njegove lepe hčerke. Naš basist in dolgoletni pevec Tone Garde, brez katerega bi pač nobena Savina opereta ne bila kompletna, bo ponosni oče te

hčerke, ki jo brani pred zapeljivimi snubači. Toda to nič ne ustraši Al Gosteta, pojoč dobro znanu priljubljeno narodno "Klančičev Jurij". Vse "jurjevanje" in poleg tega se "novgvant" pa mu ne bo nič pomagalo in mora odditi z dolgim nosom, baš ko pride premožni oščir Joe Turpin. Záman je njevog trud in prikupljive besede, lepa hčerka ga ne mara. Svojo srečo poskusi "šuštar" Frankie Vidmar, a tudi njegova korajza in prizadevanje ne doseže nič. Uglední gospod doktor Darwin Taschner pride na ogled, toda vsa dohtarska veda mu ne pridobi zaželenje neveste, in užaljen se mora posloviti. Nazadnje se še opogumi gorenjski fant Johnny Rak, poslušni sin premožnega kmeta, ker mu je oči rekeli "Oženi se moj sin". Seveda še za misliti ni, da bi imel ta kaj več sreče, ko so se pa zglasili že tolki boljši ženin. Oče in hčerka potem — no, pa kaj bi povedala prav vse, saj vem, da boste hoteli opereto, ki ni sestavljena samo iz domačih, narodnih pesmi, ampak tudi po pravi slovenski šegi s primernimi dovtipi in opazkami, sami videti.

Torej, ne pozabite priti v nedeljo 11. maja v SNPJ dvorano, da vidite lep program in se ob enem zabavate s svojimi prijatelji in znanci.

K obilni udeležbi vas v imenu Save pozdravlja

Marja.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

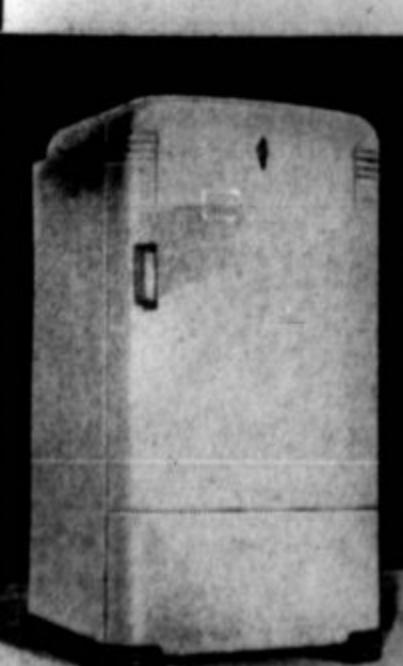
Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

60 DNEVNA DOKAZILNA
ponudba o prednosti
Servel
PLINSKIH refrigeratorjev

PONUDBA KONCA V NEKAJ DNEH...
POZURITE SE!

Naj vas Servel, PLINSKI refrigerator
prepriča v vašem lastnem domu

Servel,
plinski refrigerator,
tihoten in trajen. Na
poskušnjo za 60 dne!

MODERN COOKERY - CONSTANT HOT WATER - SILENT REFRIGERATION - GAS HEATING
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

KDO JE ODGOVOREN ZA STAVKE?

Dežela je baš sedaj v klesah številnih in velikih stavk, ki v resnicu zavirajo kolektivno delo v vseh industrijskih vojnega orožja za narodno obrambo in pomoč, namenjeno Angležem in njihovim zaveznikom.

To neovrpljivo dejstvo je spravilo na površje vprašanje, kdo naj je odgovoren za te nezažljene nemire v teh dneh, ko gre za obrambo te dežele proti nacistički in fašistični našilnosti.

Skoro štiripetinska večina velikega kapitalističnega časopisa zvraca tisto odgovornost kratkomalo na delavstvo samo.

Hearstovi časopisi, ki so splet velikanca potvora na časnikiškem polju, se kajpada z vsemi štirimi pridružujejo kapitalističnim troblom v vseh delavstvu sovražnih gibanij, a v tem vprašanju ga še celo poskajajo v zagrizenosti s trditvijo, da so vse sedanje delavske stavke skovali in skuhal amerški komunisti.

Nekateri kongresniki, ki so precej gorki predsedniku Rooseveltu, odkar je na čelu naše vlade, pripisujejo njemu, oziroma njegovemu "omahljivosti" odgovornost za sedanjih industrijski nemir, ki ga je vsekakor več kakor preveč širok po deželi.

Da bi bilo kapitalistično časopisje baš sedaj pravično do delavstva in zato upravičeno do našega zaupanja, bi bilo že kar neumno misliti. Zato nikakor ne gre vera njemu, niti se ne more opirati na njegovo trditev, ko se delajo zaključki o vprašanju, kdo naj je odgovoren za sedanje stavke.

Če naj bi bilo po trditvah Hearstovega časopisa, ki pravi, da so vse sedanje stavke delo ameriških komunistov, potem bi morale biti vse unije, ki stavkajo v teh dneh, njihovih rokah in pretežna večina stavkujočih delavcev v komunističnem taboru. Statistika kaže drugače. Volitve govorijo povsem nasprotno. V unijah je sila malo komunistov in med ameriškim ljudstvom je presneto pičlo število komunističnih somišljenikov. Hearst bi rad s komunističnim strašilom nasul peska naši javnosti v oči, da bi tako laže vzela delavstvo pravica do stavljanja. Hearstova trditev je tudi v tej zadevi od muk. Je navihana, ali ne drži. Je peklenka, ali zato pa je smešnjaka.

Zvršanje odgovornosti za stavke na Roosevelta pa ni nič drugega kakor nizkotno politično. Slovenska svobodomiselnna podpora zveza je imela dne 30. marca popoldne v spodnjih prostorih dvorane "Lawndale Masonic Temple" pod pokroviteljstvom svoje čikaške društvene federacije prireditev, na kateri so se kazale žive slike iz Slovenije in te dežele v živih barvah.

V prvem delu te filmske prireditve so žive slike popeljale navzoče občinstvo v Maribor baš tedaj, ko so imeli tamkaj veliko narodno slavje, ki je bilo polno narodnega življivja in zgodovinsko važnih prizorov iz dejanih in nehanj našega kmečkega ljudstva v davnih preteklosti. Videli smo plese, ki so jih Slovenci plesali v davnini, brh-

KOMUNISTI V PENNI OBSOJENI RADI FALSIFICIRANJA PODPISOV

Iz glasila hrvatskih komunistov v Pittsburghu posnemamo, da so bili vsi nabiralcji podpisov za nominiranje komunističnih kandidatov obojeni v zapor in denarne globe.

V tem slučaju se gre le za one, ki so pobirali podpise v Pittsburghu in okraju Allegheny.

Ko je v času volilne kampanje lansko leto neki pittsburghski časopis začel objavljati imena s komunističnimi peticijami, so začeli ljudje protestirati, da so njihova imena na njih po krivem, ali pa, da so se podpisali ne za nominiranje Browderja, nego le "proti vojni".

Nabiraleci podpisov so bili obtoženi. Komunisti ter njihovi sotropniki so za njihovo obrambo potrošili visoke vsote. Vzlič vsem legalističnim zavlačevanjem po sodiščih pa izgleda, da se jih tudi z nadaljnimi prizivi ne bo otelo.

George Powers, bivši tajnik komunistične stranke za zapadno Penn, je dobil dve leti zapora in plačati mora \$500 glavo.

Med obojenimi je tudi precej Hrvatov in nekaj Srbov, ki so obojeni po par mesecov zapo-

čeno lajanje. Zato se pač ne izplača trakti besed in prostora za kaj takega.

Kolonar Clapper sicer ne da je popolne odveze delavstvu v tem vprašanju, kar bi se tudi skoraj ne moglo pričakovati od njega, a je vendar toliko previden, da prizna vsaj tisto, česar ne bo mogla nobena preiskovalna komisija prezreti, pa naj bi bila še tako vdana kapitalistični veri.

Po Clapertonjem mnenju je Fordova stavka sad politike, napravljene proti unijskemu gibanju, politike, ki so se je oklepala vodstva Fordovih podjetij prav do današnjega dne. Betlehemske stavke je izvala prav takšna politika. Chalmersove nemire je podaljšala in poostriла tovarniška oholt in trma. Kolektivno pogajanje je točka v zvezni postavi. Večina naših industrijalcev se ji pokori. Ali je pa še nekaj trmoljavev, ki hočejo biti več kakor dežela postava, pa se ji ustawljajo z vsakršnim orojjem, da, dostikrat tudi z zelo umazanim orojjem, kakor je razvidno iz zapiskov La Follettevega komiteja civilnih svobodščin.

Po mojem mnenju se delavstvo zateče k svojemu edinemu orojju, ki ga ima v bojih za svoje pravice na razpolago, le tedaj, kadar mu delodajalec ne mara priznati, kar mu gre. Vzrok sedanjih stavk tiči v tem, da se industrijske družbe ustanjavajo zveznim delavskim dolčbam ter se obenem trdovratno oklepajo starokopitne industrijske politike, ki je sovražna unijskemu gibanju.

Fordova politika je najboljši dokaz za to mojo trditev, ki se natašča na gola dejstva in se ima lahko za popolnoma nepristransko.

ZIVE SLIKE V ZIVIH BARVAH

Slovenska svobodomiselnna podpora zveza je imela dne 30. marca popoldne v spodnjih prostorih dvorane "Lawndale Masonic Temple" pod pokroviteljstvom svoje čikaške društvene federacije prireditev, na kateri so se kazale žive slike iz Slovenije in te dežele v živih barvah.

V prvem delu te filmske prireditve so žive slike popeljale navzoče občinstvo v Maribor baš tedaj, ko so imeli tamkaj veliko narodno slavje, ki je bilo polno narodnega življivja in zgodovinsko važnih prizorov iz dejanih in nehanj našega kmečkega ljudstva v davnih preteklosti. Videli smo plese, ki so jih Slovenci plesali v davnini, brh-

Gori je četa Avstralcev v Afriki. V Libiji je Italijane podila večinoma avstralska armada.

DEL ANGLEŠKE "PISANE" ARMADE

Mednarodna armada Anglije

Anglija ima eno najbolj prisnih armad, kar jih je še bilo v zgodovini. Pod njenim vodstvom so se organizirali v čete prostovoljev Poljaki, Čehi, Franci, Norvežani, Belgiji, Spanci (lojalisti), Nizozemci in v manjših skupinah razne druge narodnosti. Poleg teh se bore pod angleško zastavo močne armade iz dominionov in kolonij Velike Britanije, posebno iz Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, Južne Afrike in Indije.

Vrh tega ima Anglija pod očnjem veliko Arabev, Etiopcev, zamorcev in moštva raznih drugih rodov.

Konec marea, ko je Jugoslavija podpisala zvezo z Nemčijo, se je v protest proti temu priglasilo za vstop v angleško armado tudi mnogo Srbov. Navedomno je v tej pestri mešanici angleške oborožene sile tudi nekaj Slovencev in Hrvatov.

Med prostovoljci pod angleško zastavo je bil tudi general Enrique Lister, ki se je prislavljal v mednarodno brigado v španski civilni vojni. Bil je ubit v spopadu z Mussolinijevim armado v Libiji.

Ste že izvolili delegate na milwaukeeško konferenco?

V nedeljo 27. aprila bo v Milwaukeeju konferenca Prosvetne matice. Vršila se bo v Šoštarjevi dvorani, 539 So. 6th St. Prične se ob 10. dop.

Vse pridružene organizacije so prošene, da izvolijo delegata. Njih imena naj prijavijo tajniku Antonu Gardnu na naslov 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Na dnevnem redu bodo potročila zastopnikov, poročila o stanju med nami, razprava o naših zadevah in splošnem položaju, ter razneterostih.

Thomas v radiu in na bankefni prireditvi

Chicago. — Dne 25. aprila ob 6:30 zvečer bo v restavraciji Triangle na 57 W. Randolph St. banketna pridelitev v počast Normanu Thomasu k njegovemu 25-letnemu delu v socialističnem, mirovnem in liberalnem gibanju. Večerja je \$1 za osebo. Prijava sprejema Dinner Committee, 549 W. Randolph St., tel. State 3250.

Normana Thomasa se v Chicago lahko čuje v radiu s postajo WHIP (1520 kilocycles). Cikaški lokal soc. stranke apelira na člane, da bi centralnemu uradu vsak član prispeval enodnevno plačilo, da se bo moglo plačati stavarino; stroški so tudi poština, telefon, tiskovine, plače itd., pa so vsled

priznana.

JUGOSLAVIJA V BORBI S SILO, KI HOČE VES SVET PODJARMITI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

gospodijo v tej vojni brez vrednosti.

Kakor vse druge države, ki si jih je eno za drugo podjavil Hitler, tako se tudi Turčija obotavlja z izjavami, da se bo branila le, "ako bo napadena". Drugače bo "nevtralna". Strah pred vojno je torej velik tudi v njej in se ji izogiba neglede na končne posledice.

Grki predmet presenečenja

Poleg Srbov so predmet presenečenja v svetovni javnosti Grki. Ne le, da se že od lanskega oktobra uspešno upirajo Italiji, tudi Nemčiji so se postavili po robu bolj kot katerakoli druga napadena mala dežela.

Strategija Nemcov vsel tege, da jih je udariti najsihnejše v Južni Srbiji in v Srbiji sploh iz Rumunije in Bolgarije ter s tem odrezati jugoslovensko armado od edine proste zvezze s svetom, od Grčije in s tem od Egejskega in Sredozemskega morja.

Cudna vloga Francije

V vojni na Balkanu lahko veliko pripomore eni ali drugi strani Franciji. Njeno ljudstvo v neokupiranem delu je demonstriralo za Jugoslavijo.

tega dohodka neobhodno potrebi.

Na konferenci članov iz Illinoisa in Indiane dne 20. marca so navzoči povedali, odsotni pa pismeno izrazili svoje mnenje o sedanji vojni in o podpirjanju Anglije.

Rezultat je bil sleden:

A. Za podpiranje Anglije, tudi če nas to privede v vojno 8%.

B. Za podpiranje Anglije, toda ne se umešati v vojno 6%.

C. Za zmago Anglije, toda proti večji podpori in protivstvu v vojno 36%.

D. Za pacifistično stališče 22%.

E. Vseeno, kdo zmaga, torej nobene podpore zaveznikom 28%.

Zanimivo je najbolj vprašanje E in pa visok odstotek onih, ki so mu pritrtili. Proti podpirjanju zaveznikov se je izrazil velika večina. Ni cudno, da so se dogodili odstopi.

Koliko je brezposelnih?

Biro AFL za statistična raziskovanja pravi, da je bilo meseca januarja to leto v Zed. državah 8,849,000 brezposelnih delavcev, ali nad milijon več kakor v decembri. Pojasnjuje, da je število nezaposlenih v januarju večje zato, ker preneha takozvana božična sezona in je vsled tega posebno v trgovinah mnogo delavcev odslovljenih, pa tudi v agrikulturi.

Isti biro razlagajo, da se je število brezposelnih začelo zoper zniževati takoj po januarju vsled naročil zvezne vlade za oboroževanje. Januarja lanskog leta je bilo blizu 11 milijonov delavcev brezposelnih.

LOMBARDO TOLEDANO NI VEC TAJNIK CTM

Vincente Lombardo Toledano je bil vodilna osebnost v meščinskem delavskem gibanju in tajnik unije meščnih delavcev (CTM). Ze od lanskih predsedniških volitev v Mehiki, ki so se vrstile pred našimi, so se širili glasovi, da se bo Toledano moral umakniti z vodstva zato, ker je komunist.

Toledano je na vse take očitke trdil, da ni komunist; da ni v zvezi s kominternom, da pa veruje v socializem in deluje zanj na podlagi meščnih razmed in meščanske revolucije.

Newyorški Call z dne 29. marca poroča, da je bil Toledano na konvenciji CTM oddavljen s službe glavnega tajnika. Njegovo mesto je dobil Fidel Velasquez. Kritiki so mu očitali, da je vršil svoj mandat glavnega tajnika in voditelja CTM deset let v soglasju Staljinovih linij. Na konvenciji so mu dokazovali, da je agent komunistične, kar je v svojem zaključku gorovu odločno zanimal.

Toledano ostane še v nadalje načelnik latinsko-ameriške delavskih federacij, dokler se ne bo vršila njena prihodnja konferenca.

Vojna nad civilnim prebivalstvom

V Angliji je bilo ubitih v napadih nemških letalcev od početka vojne do srede marca 28,859 ljudi, 40,166 pa težko ranjenih.

Norvežani si morali znova zategniti pas

S prvim aprilom je nacistična oblast odmerke prehrane za prebivalstvo na Norvežkem še bolj znižala. Posebno masla, margarina ter mesa primanjkuje.

Avtne nesreče

V avtih nezgodah je bilo v Zed. državah prva dva meseca v tem letu 5,370 ubitih.

Nagla smrt Koroščevega noslednika

V depeši francoske agencije Havas dne 7. aprila je bilo poročano, da je bil v Beogradu ubit od nemških bombnikov naslednik dr. Antona Korošča, Fran Kulovec, ki je imel v sedanji jugoslovenski vladi portfelj ministra javnih del.

Klub v Springfieldu vabi na mojsko proslavo

Springfield, Ill. — V nedeljo 4. maja se bo vršilo v tukajšnjem Slovenskem domu majsko slavje klubu št. 47 JSZ. Prične se popoldne. Po sporedu bo domača zabava.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

APRIL
MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 27. aprila ob 10. dop. konferenca Prosvetne matice v Šoštarjevi dvorani, 539 So. 6th St.

BRIDGEPORT, O. — Majsko slavje kluba Naprej št. 11 JSZ v soboto 26. aprila v Boydsville.

MAJ
SPRINGFIELD, ILL. — Majsko slavje kluba št. 47 JSZ v nedeljo 4. maja v Slovenskem domu.

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., April 9, 1941.

EDUCATION
ORGANIZATION
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

VOL. XXXVI.

Jugoslavia Invaded

At dawn last Sunday, Hitler's armies marched across the frontiers of Jugoslavia and Greece with the following announcement from Berlin: Since early this morning (April 6) the German people are at war with the Belgrade government of intrigue. We shall only lay down arms when this band of ruffians has been definitely and most emphatically eliminated; and the last Briton has left this part of the European continent.

Belgrade has been bombed. German land and air forces are sweeping in from Austria, Hungary, Rumanian and Bulgaria, assisted by the Italians. As we go to press, the German army is reported stopped in Greece.

What the next few days hold for a valiant people, bravely defending their liberty against a ruthless dictator, time will tell. America has promised Jugoslavia and Greece aid. Russia has signed a treaty of non-aggression and friendship with Jugoslavia.

J. S. F. Executive Meeting

The JSF Executive Committee met at the Slovene Labor Center last Friday with all but three members present. Joseph Oven, Kristina Turpin and John Rak were absent.

The financial report of the Jugoslav Workmen's Publishing Company, presented at this meeting, shows among other factors, the following changes in transactions throughout the last year: Our Almanac netted a profit of well over two thousand dollars last year; more ads were secured for it than in the previous year; ads in Proletarec jumped over the previous year; our Sustaining Fund raised close to fourteen hundred dollars; and the May Herald brought in a clear sum of almost six hundred dollars. Although these improvements are encouraging, there is, however, a decrease shown in a number of other departments, which were given thorough study for possible correction.

Considerable thought was given to the Milwaukee territory and the JSF Conference which will be held there on April 27. Delegates elected to the Conference were: Angela Zaitz, Fred A. Vider and Philip Godina. There was general agreement on the point that an attempt must be made soon to bring the Milwaukee comrades back into the JSF, which they left when the new JSF program was adopted.

It was decided to invite a select list of young people, active in fraternal and union activities throughout the country, to become members-at-large of the Federation.

A lengthy discussion followed on the present crisis in Jugoslavia. Our Federation, to the full extent of its abilities, is giving moral support to these valiant defenders of liberty and freedom in the homeland.

IN THE NEWS

NO SETTLEMENT YET IN SOFT COAL FIELDS

Negotiations for a new Appalachian bituminous coal wage contract have passed the March 31 deadline with no agreement yet reached on the United Mine Workers' demand for \$1 a day increases, vacations with pay and improved working conditions.

UMW Sec.-Treas. Thomas Kennedy who heads the miners' negotiating sub-committee, told a press conference that the situation on the wage demand was "no runs, no hits, no errors."

The operators have turned down a suggestion made by Pres. Lewis of the UMW, that the mines be kept open, with any negotiated improvements being made retroactive to April 1.

The UMW later made arrangements for temporary agreements in the so-called outlying areas, whose contracts are based on the Appalachian agreement, to continue work until a new contract is reached.

Charging the Natl. Coal Association with "gross misrepresentation" in its statement which estimated that the miners' demand would increase the nation's coal bill by a half-million dollars daily, Lewis said that the progress of mechanization has been so rapid in the coal fields that the bulk of bituminous tonnage within the Appalachian territory can afford to pay 10 cents per ton out of present margins resulting from direct labor savings and improved operating time.

First reports of violence in sections where work stoppage is in effect, came from battle-scarred Harlan County in Kentucky, where four miners have lost their lives in labor battling.

Delegates Elected To J. S. F. Conference

CHICAGO.—Reports on delegates elected to the Ill.-Wis. JSF Conference which will be held in Milwaukee, Wis., on Sunday, April 27, are beginning to come in.

Branch No. 1 JSF, at its last meeting elected Kristina Turpin, Frank Zaitz, Charles Pogorelec and Anton Zaitz.

The JSF Executive Committee at its meeting last Friday elected Fred A. Vider, Angela Zaitz and Philip Godina.

Others will be mentioned as they are received.

CHICAGO

Hear Norman Thomas
Every Sunday at 4:30 p.m.
Over Station WHIP

NECESSITY FORCES WOMEN TO TAKE JOBS

Most married women work because of absolute necessity, the Wo-

ALL FOR TWO BITS

Eighty illustrated pages of highly interesting reading material constitutes a magazine bargain any day.

Our May Herald, soon off the press, will be just that, with still another feature to boot, it will be published in English and Slovene, giving all readers an opportunity to enjoy its contents.

A condensation of the popular best-seller, "Out of the Night" will be featured in its Slovene section.

Order your copy NOW.

Slovene Center Social Club's Fifth Anniversary

CHICAGO, Ill.—As you've seen it publicized in these columns previously it no doubt will be no surprise to you to hear that the SLOVENE CENTER SOCIAL CLUB will observe its 5th anniversary on April 26, 1941 with a "domaća zavala" to be held at the Slovene Labor Center, 2301 S. Lawndale Ave.

During the past few years there has been a growing demand that more of these socials ("domaća zavala"), be held. The membership's demands have been very explicit in this respect. And the Executive Board, with its ear constantly to the ground, has responded. Beside the above mentioned social, we have scheduled two other socials for the current year—one on Sept. 27, and the other on Nov. 15, 1941, both to be held at 2301 S. Lawndale Ave.

All these Saturday night socials are to be known as "nickel nights." All refreshments will go at a nickel—and there is no admission charge. Of course, there will be music for dancing and eats for the hungry. All members are cordially invited to attend and also to bring along their friends. And those of you that have not as yet renewed your membership, will have an opportunity to do so. Membership is only \$1.00 per year and entitles you to all the privileges of the club, including free admission to these three socials, with their "nickel night" advantages. In the summer (which is not far away), you can enjoy a tassel at balina with your friends. I might add that the ballroom alleys are being improved at present so that they will be in the pink of condition with the arrival of spring.

So do not forget—Saturday, April 26, at the Slovene Labor Center, 2301 S. Lawndale Ave., — a good time at the social, admission is free and refreshments only a nickel. Also; renew your membership, and bring in that prospective member.

Frank Sodnik.

Integrity Lodge, 631, SNPJ, One of First To Order Novak's Dictionary

CHICAGO.—Among the contributions and paid orders I received last week for the publication of Zvonko Novak's English-Slovene Dictionary was a check for \$3.61, from Integrity Lodge, No. 631, SNPJ, for a copy of the dictionary.

If this fine example of understanding and helpfulness will be followed by the rest of the lodges of SNPJ and other similar fraternal organizations, there is no doubt that the manuscript of Novak's dictionary may be able to go into print in two months.

Mrs. Agnes Novak, 2506 No. Clark St., Chicago, Ill.

STRIKE WAVE OVER- EMPHASIZED BY PRESS

Evidence of the fact that labor does not intend to remain contented while American industrialist rake in tremendous profits from the present boom in industry, is the wave of strikes now in effect over the country.

On the other hand, the states got only 9 per cent of their revenues through income taxes, only 6 per cent by taxes on property, and only 1 per cent by inheritance, estate and gift taxes, which are a decreasing portion of the total state levies.

In short, the states are getting a small and decreasing part of their taxes from "them who have," and a large and increasing part from "them who have not," by means of sales taxes which hit the poor hardest.

Delegates Elected
To J. S. F. Conference

CHICAGO.—Reports on delegates elected to the Ill.-Wis. JSF Conference which will be held in Milwaukee, Wis., on Sunday, April 27, are beginning to come in.

Branch No. 1 JSF, at its last meeting elected Kristina Turpin, Frank Zaitz, Charles Pogorelec and Anton Zaitz.

The JSF Executive Committee at its meeting last Friday elected Fred A. Vider, Angela Zaitz and Philip Godina.

Others will be mentioned as they are received.

"MAY HERALD" CONTRIBUTORS

All those preparing articles for the "May Herald" are urged to turn in their manuscripts to the editor as soon as possible.

Delays and a last minute rush are the sort of thing we wish to avoid and can avoid with your cooperation.

Waukegan Slovene National Choral Society Presents Easter Concert

WAUKEGAN, Ill.—The Slovene National Choral Society will present its seventh annual Easter Concert on Sunday, April 13.

Through the years the Slovene people of Waukegan and surrounding cities have come to look forward to these Easter Sunday concerts.

In past years we have been criticized by the older generation for not singing enough of the Slovene folk songs. Since our aim is to please, we have made up this program entirely of Slovene songs. In addition, the women of the chorus are presenting an operetta. It will be the Slovene adaptation of the well known nursery story, "Little Red Riding Hood."

The concert will begin at 3:30 p.m., and will be held at the Slovene Hall. Immediately following the concert, dancing will begin. Music will be furnished by a popular orchestra.

We extend an invitation to all out-of-town people to attend. We are sure you will enjoy yourself immensely.

The chorus would like to remind all music lovers to reserve another date, also. Waukegan will be host to the annual Spring Song Festival. At this Festival, Singing Societies from La Salle, Milwaukee, Chicago, and Waukegan will participate. The date is Sunday, May 18. We are looking forward to greeting these Singing Societies on that day.

Don't forget our Easter Concert. Tickets may be purchased from members of the chorus or at the box-office. Advance sale is 35c, 40c at the door.

PROGRAM

By Slovene National Choral Society.

Directed by Paul J. Sifler

Awake (Die Meistersinger), Wagner.

I Love You Best of All, Adamic.

Last Night She was Singing, Adamic.

Four Young Men Were Playing, Styrian Folk Song.

Over the River, Slovenian Folk Song.

English Hiking Song, Traditional.

& Collection of Folk Songs, Arr. by

Mihelic.

Finale (Ballad for Americans),

Robinson.

BY SNCS MEN'S ENSEMBLE

Directed by Paul J. Sifler

Down in Mobile, Southern Song.

Italian Serenade, Folk Song.

Beyond the Turkish Mountains, Ada-

mic.

Logger's Song, Styrian Folk Song.

Twilight on the Ocean, Adamic.

Down by the Old Mill Stream, Tay-

lor.

OPERETTA:

LITTLE RED RIDING HOOD

(Darina—Tome—Sifler)

CHARACTERS:

The Mother, Mayme Kirn,

Little Red Riding Hood, Dorothy

Judnich.

The Grandmother, Mary Kosir.

The Wolf, Rudolf Skala.

The Hunter, Alma Ganter.

Children and Shepherds, Women

Members of the Chorus.

Lillian Potechnik, Pub. Com.

McCORMICKS PULL IN FARM EARNINGS

Why the farmer must pay . . . and pay . . . and pay, to the Farm Machinery Trust is seen clearly in the financial report and tax statements of the International Harvester Company and its major stockholders.

The McCormick family owns by far the largest block of common and preferred shares. Stanley McCormick, in April, 1939, owned 238,556 shares of common stock and 33,061 of preferred. The market value of these shares on December 31, 1940, was 50% for the common and 173 for the preferred, giving Stanley McCormick a market value of over \$17,000,000. For the fiscal year ending October 31, 1940, dividends on common were \$2.40 a share and on preferred \$7 a share. Thus, Stanley McCormick got over \$800,000 in dividends in that period.

Others in the \$800,000 a year class are Mary V. McCormick, Nettie F. McCormick and Anita McCormick-Blaine. Harold F. McCormick, chairman of the board, got \$300,574 in dividends and a salary of \$19,000.

Gordon McCormick gets approximately \$175,000 in dividends, and Alice M. McCormick Brown and Muriel McCormick Hubbard get about \$150,000 each. Gamma Walska McCormick rates \$195,000 and the small fry, such as Mathilde McCormick Oser and Fowler McCormick get in the neighborhood of \$100,000 a year each.

Before you weep for Fowler, however, remember that he is second vice-president and director, and for this received almost \$40,000 in 1939. Cyrus McCormick gets about \$70,000 in dividends.

Think it over, farmers!

—Minnesota Leader.

YOU KNOW THEM

"The wife who drives from the back seat of the car," declares a courageous man, "isn't a bit worse than the husband who cooks from the dining room table."

TOUGH GUY

Kind Old Lady: "And what are you going to do when you grow up, my little man?"

Urchin: "Follow in me father's fingerprints!"

A COUPLE OF AJAKS

• SAVA NOTES •

By A. SAVANKA

well as the disapproval of the church, according to the character or subject of the songs.

Our folks brought some of these songs to this country, and one of them, which no doubt travelled to every little village and town, which had its beginning sometime during the terrible invasions of the Turkish armies, was "Tam za turškim grčem." This song, which goes in part—"Tam za turškim grčem, Tam je dost fantičev, ki za nas vojskuje" was even sung by the youngsters in our Slovene neighborhood. I remember lustily singing this song with the rest of the kids when too young to even know what we were singing about, and then latter protesting against singing it because it was about war. Then the song "Tam za turškim grčem" was forgotten until recently when the book "Miklova Zala" by Jacob Sket, came into my hands for reading. The song came back to mind, as well as the fragmentary bits of conversation heard about the Turkish wars at sometime or other. This one-time popular "Miklova Zala" . . .

A short sketch about the story "Miklova Zala" . . . A very touching, vivid and simple narrative, based upon actualities, that relates many appalling incidents of a brave and beautiful girl's life, during the most unhappy and sad period of the Slovene people, the time of the Turkish invasions, massacres and plunderings. It pages tell how the Turks burned and destroyed everything in their path that they could not take with them, mercilessly slaughtering the old men and old women, and taking the young girls, women, and children back with them to Turkey and slavery. Our people in almost every village, except those that were situated in mountainous country, were left defenseless on their fields fighting almost interminably for life and freedom, while the rich landowners were safe behind their strong walls; not caring about